HE 14/2023 vp
Hallituksen esitys mielenterveyslain ja hallinto-oikeuslain 7 §:n muuttamisesta

Asiantuntijalausunto

Jyrki Heikkilä

Tulosryhmäjohtaja

Tyks Psykiatria

Varsinais-Suomen hyvinvointialue

2.10.2023

Parannamme joka päivä

TYKS

Tarve käsitellä itsemääräämisoikeuden rajoituksia kokonaisuutena

- Hallituksen esitys on perusteltu, ja mielenterveyspotilaiden oikeusaseman vahvistaminen muun muassa nyt käsiteltävällä tavalla on välttämätöntä.
- On kuitenkin ongelmallista, että Suomi on ajautunut tilanteeseen, jossa kyseinen nopeasti valmisteltu yksittäinen lakiesitys joudutaan tuomaan käsittelyyn ilman itsemääräämisoikeuden rajoitusten laajempaa kokonaiskäsittelyä.
- Potilaiden, heidän edustajiensa ja hoitojärjestelmän kannalta on kuormittavaa ja hämmentävää, jos asiaan liittyvä lainsäädäntö muuttuu usein ja pistemäisesti.

TYKS

Psykiatripula ja lisätehtävät

- Valtakunnallinen vaikea psykiatripula julkisessa terveydenhuollossa tarkoittaa, että kaikki virkalääkäreiden lisätehtävät ovat käytännössä pois potilaiden muusta hoidosta.
  - Vuokralääkärityövoimaa ei ole riittävästi saatavissa kompensoimaan virkalääkäreiden puutetta muissa toiminnoissa, joissa ei vaadita virkalääkäriä
  - Hallituksen kirjatut toimenpiteet lääkärimäärään lisäämiseksi ovat riittämättömiä, eivätkä tulee korjaamaan psykiatrian tilannetta oleellisesti
- Lakiesityksen perusteluissa todettu vaadittavien päätösten määrä on todennäköisesti oikeansuuntainen, mutta tarvittavan ajankäytön laskelma lääkärin puolen tunnin työmäärästä on alimitoitettu. Potilaan tiedottaminen ja kuuleminen, päätöksen kirjaaminen ja tiedoksianto, sekä valitusmenettelyn aiheuttama selvitys ja lausuntotyö tulevat aiheuttamaan hoitavalla lääkärille noin yhden tunnin työn.
- Psykiatripulan vuoksi on epäselvää, parantaako lakiesitys potilaiden asemaa kokonaisuutena, vai huonontaako se sitä.

TYKS

Välittömän välttämättömän lääkehoidon turvaaminen

- Tahdosta riippumatonta lääkitystä tarvitaan erityisesti äkillisissä ja vaikeissa akuuteissa tilanteissa, kuten nopeasti tarkkailuun ottamisen päätöksen jälkeen.
- Potilaan käytös saattaa välittömästi ja vakavasti vaarantaa sekä hänen että muiden henkilöiden terveyttä ja turvallisuutta. Oikea ja välitön lääkitys on tällöin usein välttämätöntä ja potilaan etu.
- Kun potilas vastustaa lääkitystä tai on kykenemätön ilmaisemaan kantaansa, lakiesityksen mukainen hallintopäätöksen tekeminen viivästyttäisi välttämätöntä hoitoa kohtuuttomasti ja vaarantaisi terveyttä ja turvallisuutta.
    - Tämä tapahtuisi, vaikka päätöksen kaavaan ei sisältyisi potilaan laillisen edustajan kuuleminen. Mikäli tämä sisältyy kaavaan, muodostuu viiveestä vielä huomattavasti pidempi.
- Lakiesityksessä tulisi harkita hallintopäätösvelvoitteen poistamista tarkkailuajalta tai erikseen rajatuista välitöntä lääkehoitoa vaativista tilanteista. Mikäli tätä ei katsota mahdolliseksi, tulisi harkita mahdollisuutta toteuttaa välttämätön kiireellinen lääkehoito välittömästi, minkä jälkeen tehtäisiin hallintopäätös.

TYKS